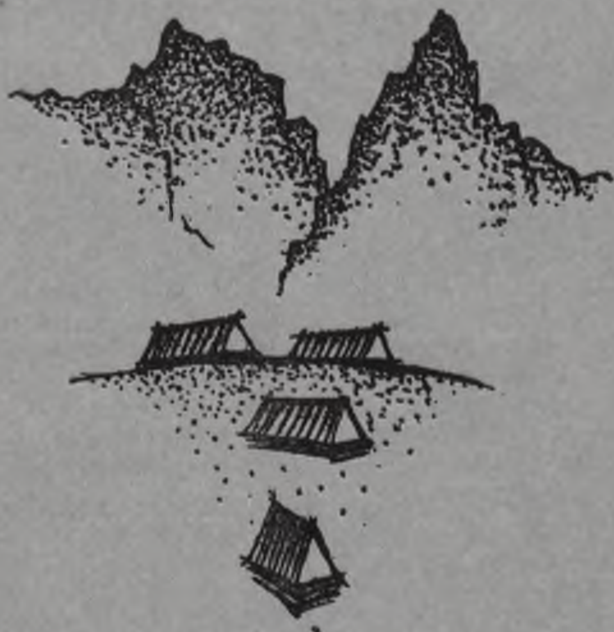
TURYZM POLSKI

NR 1 • STYCZEŃ • 1939 • ROK II.

Zadania i cele Państwowej Rady Turystycznej.

W najbliższych miesiącach ma być powołana do życia Państwowa Rada Turystyczna jako instytucja opiniodawcza Ministra Komunikacji. Powołanie do życia rady turystycznej będzie miało niewątpliwie wielkie znaczenie dla dalszego rozwoju gospodarki turystycznej w Polsce, dlatego niezmiernie troskliwie winna być przemyślana jej organizacja. Dysponując kilkoma przykładami z zagranicy niech mi wolno będzie wypowiedzieć się w sprawie celów i zadań rady turystycznej w Polsce. Jeśli rada ma być jedynie fachową komisją doradczą Ministra Komunikacji winno się jej skład ograniczyć do niewielkiej liczby fachowców. Należy jednak przyjąć, iż rada ta ma być również wyrazem opini ogólnopolskiej sfer i przemysłu turystycznego, ma zastąpić do pewnego stopnia przeróżne zjazdy i konferencje poświęcane sprawom turystycznym. Toteż głównym celem rady będzie ustalenie wytycznych dla polityki i gospodarki turystycznej w Polsce, uzgadnianie planu inwestycji turystycznych, opracowywanie projektów rozporządzeń normujących rozwój ruchu turystycznego, ustalanie kierunków propagandy i t. p.

Zależnie od zadań, do których rada turystyczna zostanie powołana, zależeć powinien jej skład personalny. Pod tym kątem widzenia należy również rozpatrzyć dotychczasowy projekt składu rady, do której wejść mają przedstawiciele władz państwowych, towarzystw turystycznych, przemysłu turystycznego, regionalnych związków oraz eksperci. Liczbowo rada składałaby się z 50 do 60 członków. Dzięki tej liczbie uchwały i opinie wyrażane przez radę będą miały charakter ogólnopolskiej opinii, w skutek czego mniejsze znaczenie będą posiadały opinie poszczególnych towarzystw lub organizacji turystycznych. W ten sposób uzyska się właściwy obraz przekonań sfer turystycznych, w radzie bowiem znajdą się przedstawiciele większych towarzystw i przemysłu turystycznego (zazwyczaj inaczej zapatrującego się na sprawy turystyki, niż towarzystwa turystyki t. zw. „czynnej"). Nie zostaną pominięte również związki regionalne jak np. Związek Ziem Górskich, Towarzystwo Rozwoju Ziem Wschodnich, Polski Związek Zachodni, Związek Miast R. P., Związek Powiatów R. P. i t. p. co jeszcze w silniejszym stopniu nada opiniom rady znaczenia ogólnopolskiego. Udział ekspertów

a więc teoretyków pracujących naukowo jak i praktyków prowadzących uzdrowiska, stacje klimatyczne oraz przedsiębiorstwa turystyczne przyczyni się do utrzymania jej fachowego poziomu.

Dla utrzymania bezstronnego charakteru rady, towarzystwa lub związki popierania turystyki winny wchodzić w skład rady w sposób automatyczny, po wykazaniu się odpowiednim dorobkiem w dziedzinie turystyki. Dla towarzystw turystyki czynnej za kryterium można przyjąć liczbę członków (np. ponad 10 tys. członków), dla związków popierania turystyki wysokość budżetu rocznego (np. ponad 100 tys. złotych). W ten sposób zapewniłoby się udział w radzie najpoważniejszych towarzystw i instytucji.

Ważniejszą jednak rzeczą niż skład personalny rady jest jej zakres prac. Rada turystyczna winna w Polsce rozwiązać bardzo wiele zagadnień z dziedziny gospodarki turystycznej. Rada niewątpliwie przyczyni się do unormowania organizacji turystyki, do stworzenia odpowiednich warunków prawno-finansowych zapewniających racjonalny rozwój tejże gospodarki.

Najpilniejsze zagadnienia turystyczne w Polsce narzucają pewien system prac rady turystycznej, czego wyrazem będzie utworzenie pewnej ilości fachowych komisji. Za najpilniejsze należy uznać sprawy organizacyjno-prawne, propagandowe, programu inwestycyjnego, komunikacyjne, ruchu wypoczynkowego i przemysłu turystycznego. Dlatego między innymi winny być wyłonione następujące komisje: 1) spraw ogólnych, 2) organizacyjno-prawna, 3) propagandy, 4) inwestycyjna, 5) komunikacyjna, 6) ruchu wypoczynkowego, 7) przemysłu turystycznego. Komisje te będą miały za zadanie przepracować szereg zagadnień, spośród których na czoło wysuwają się następujące:

1) Komisja spraw ogólnych. Jak jej nazwa wskazuje ma to być komisja, której celem będzie ustalenie głównych wytycznych dla polityki i gospodarki turystycznej w Polsce, ona równocześnie winna być czynnikiem koordynującym oraz uzgadniającym poglądy i postulaty różnych grup turystycznych. Ze względu na jej ogólny charakter nie można dziś (przed rozpoczęciem prac rady) ustalać szczegółowo jej programu. Wypłynie on przede wszystkim z prac innych komisji.

2) Komisja organizacyjno-prawna. Winna rozpatrzyć sprawy finansowe jak n. p. przyznanie ulg podatkowych obiektom przemysłu turystycznego w regionach turystycznych. Zająć się uregulowaniem taks klimatycznych i pobytowych przez zunifikowanie wysokości opłat, uregulowaniem praw pobierania wstępów w miejscowościach turystycznych, opracowaniem projektów przyznania ulg podatkowych dla przemysłu gospodnio-hotelowego. Najaktualniejszym zagadnieniem organizacyjnym jest niewątpliwie opracowanie ustawy o popieraniu turystyki w Polsce. Rada

winna opracować rozporządzenie normujące sprawę statystyki turystycznej w Polsce. Z zagadnień organizacyjnych na plan pierwszy wysuwa się potrzeba utworzenia centrali związków popierania turystyki oraz komisji jednoczącej pracę towarzystw turystycznych, jeśli ich unifikacja jest obecnie do przeprzeprowadzenia. Z zagadnień prawnych które w sposób syntetyczny ujmie ustawa o popieraniu turystyki, kilka wysuwa się na plan pierwszy jako szczególnie pilne. Są to ustawy następujące: a) nowela do ustawy o uzdrowiskach wprowadzająca pojęcie zakładu zdrojowego, b) ustawa o miejscowościach wypoczynkowych, c) ustawa o miejscowościach turystycznych, d) rozporządzenie o ochronie urządzeń turystycznych, e) o koncesjonowaniu zawodu przewodnika turystycznego, f) o przedsiębiorstwach turystyczno-komunikacyjnych i in.

3) Komisja propagandowa. Komisja winna ustalić wytyczne dla akcji wydawniczej, unormować typy wydawnictw periodycznych, program wydania najważniejszych przewodników. Zająć się ustaleniem zakresu i sposobu propagandy wewnętrznej i zagranicznej. Szczególnie ważne jest ustalenie kierunków propagandy zagranicznej. Również komisja ta winna ustalić wytyczne dla rok rocznie układanego programu imprez turystycznych. Ponadto omawiać całokształt akcji propagandowej.

4) Komisja inwestycyjna. Przede wszystkim winna ustalić zasady akcji inwestycyjnej w Polsce, a następnie co pewien okres czasu ustalać program prac, oznaczając ich chronologiczną kolejność, finansowe źródła pokrycia oraz kompetencje różnych organizacji przy ich realizacji.

5) Komisja komunikacyjna. Zająć winna się, pomiędzy innymi sprawami, dostosowaniem komunikacji publicznej na lądzie, wodzie i powietrzu do potrzeb rozwoju ruchu turystycznego. Ustalać politykę zniżek turystycznych, zasadę ich udzielania itp. Równocześnie winna zająć się planem inwestycji o charakterze turystyczno-komunikacyjnym.

6) Komisja ruchu wypoczynkowego. Celem tej komisji będzie koordynacja w akcji wyjazdów wypoczykowych, obejmujących ruch uzdrowiskowy, letniskowy, zimowiskowy, pobyty ryczałtowe, „wczasy", „wyraj", akcję campingową, akcję obozową itp. Również komisja winna opracować zagadnienia tyczące gospodarki w miejscowościach wypoczynkowych i turystycznych, a nawet uzdrowiskach (w niektórych bowiem kołach traktuje się jeszcze uzdrowiska jako stacje lecznicze — szpitale na wolnym powietrzu. Pogląd ten musi ustąpić miejsca podejściu gospodarczemu, które traktuje uzdrowiska jako najpoważniejsze zakłady przemysłu uzdrowiskowo-turystycznego pracujące na zasadach rentowności).

7) Komisja przemysłu turystycznego. Zajmie się sprawami przemysłu turystycznego a więc hotelowymi, pensjonatowymi, restauracyjnymi, biurami podróży, biurami informacyjno-akwizacyjnymi,

biurami obsługi tur., przedsiębiorstwami komunikacyjno-turystycznymi, wreszcie innymi gałęziami przemysłu turystycznego.

Poza tym naświetlenia ze strony rady turystycznej wymagają umowy turystyczno-handlowe, akcja oświatowa (szkolenie fachowego personelu), studia i badania naukowe w zakresie gospodarki turystycznej. Osobną grupę zagadnień stanowi opieka nad obiektami turystycznymi jak np. zabytki przyrody, sztuki, swojszczyzny, tereny myśliwskie, rybackie, sportowe, miejscowości odpustowe, targowe, pamiątkowe itp. Również szereg innych obiektów turystycznych jak np. ośrodki kulturalne, rozrywkowe, przemysłowe, zwierzyńce, widowiska regionalne i t. p. wymagają opieki wyrażającej się w ich zabezpieczeniu i ochronnym udostępnieniu. Zagadnienia te można ogólnie ująć jako starania o zachowanie jak najliczniejszych obiektów atrakcyjnych, dla turystyki, winny być przedmiotem narad rady turystycznej i w sposób fachowy na jej forum naświetlane.

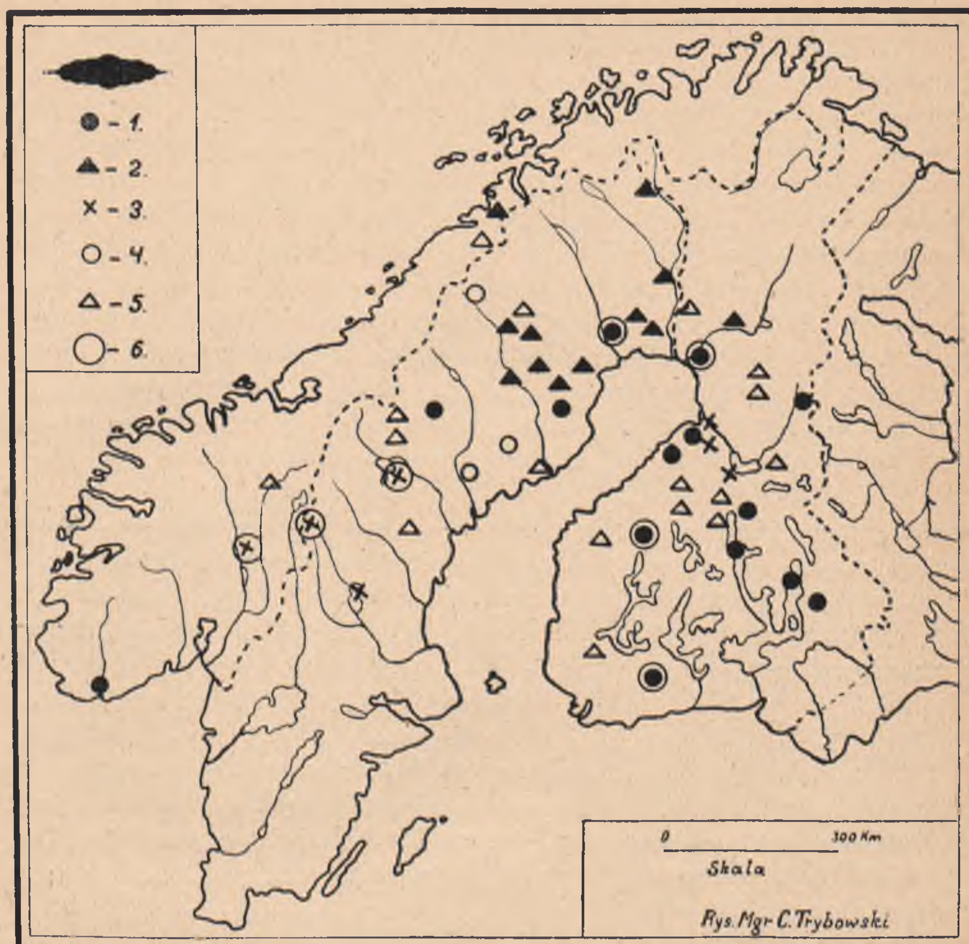
Nie sposób w krótkim artykule przedstawiać pełnego programu prac rady turystycznej, jest on niewątpliwie znacznie szerszy. Naszkicowane powyżej jednak fragmenty rzucają światło na zadania, które czekają na rozwiązanie przez radę turystyczną, dlatego mogą one stanowić wytyczne przy ustalaniu składu rady, który — jak już wspomniano — winien być dostosowany do prac jakie mają być przez radę podjęte. Zasadą winno być aby w żadnej sprawie dotyczącej rozwoju turystyki w Polsce nie brakło fachowego jej naświetlenia. *dr Stanisław Leszczycki*

Z historii narciarstwa.

Narciarstwo, uprawiane tak powszechnie w dzisiejszych czasach, datuje się na niektórych ziemiach już od dawna. Jak wiadomo jego początki sięgają 3—4 tysiące lat wstecz. Narty miały wtedy wyłącznie charakter praktyczny, a technika ich wykonania stała stosunkowo bardzo wysoko. Wiadomości dotyczące rozwoju narciarstwa pochodzą od ludów zamieszkujących kraje skandynawskie, bałtyckie a także ziemie polskie. Wykopaliska, aczkolwiek mało dotychczas znane, z krajów północy odnoszą się do młodszego okresu kamiennego, zatem na 3000 lat przed Chrystusem.

Materiał źródłowy, na podstawie którego zrekonstruowano historię narciarstwa, rozpada się na dwa rodzaje: 1) materiał pisemny, bogaty, z przed około 1000 lat 2) odkryte rysunki skalne oraz wykopaliska bagienne (torfowe), pozwalające na prześledzenie rozwoju sprzętu narciarskiego u ludów Skandynawii o dalsze 3000 lat wstecz. Materiał pisemny i wvkopaliskowy pokrywają się ze sobą, dlatego nie może być w przeprowadzonej rekonstrukcji większych nieścisłości.

Mapka wykopalisk bagiennych (torfowych) opracowana według A. Zettersten i E. Granlund.

1) dolna strona nart płaska
2) dolna strona nart wygięta
3) narty z listwami po bokach
4) narty wydrążone
5) narty z rowkami od spodu
6) narty z wyżłobieniami na stopy.

Najstarszymi śladami narciarstwa są, jak dotychczas stwierdzono, rysunki skalne, które określa się słowem szwedzkim „Hällristningar“, t. zn. rysowanie skał. Z nich zdołano sobie wyrobić obraz o dawnych nartach, które cechowała duża różnorodność oraz niezwykła staranność w wykonaniu, z czego można wnioskować, że ludzie korzystający z tego sprzętu, mieli dobrze opanowaną technikę ich wyrobu. Rysunki skalne, zarówno z epoki bronzu jak i kamienia, znalezione na terenie Skandynawii są pochodzenia przeważnie germańskiego, gdyż całą południową

część Skandynawii już w epoce bronzu zamieszkiwały ludy germańskie. Jedynie północną część półwyspu zajmowali przedstawiciele kultury arktycznej, którzy w epoce kamienia byli szczególnie zbliżeni do Lapończyków. W Skandynawii a także i w Danii odkryto wiele rysunków, dotyczących narciarstwa, z których klasycznym przykładem są rysunki skalne w Bohuslän w pd.-zach. Szwecji oraz w Rödö w Norwegii. Przedstawiają one dwóch narciarzy w postawie zgiętej i pochylonej nieco naprzód, na deskach równej długości, doskonale wygiętych, z bardzo wysokimi szpicami i dużymi guzikami. (Guziki takie spotykano jeszcze w czasach historycznych jako ozdoby). Końce tylne desek są lekko zagięte, podobnie jak narty Nansena, który w 1889 r. przetrawersował Grenlandię. Umożliwiało to jazdę wstecz, która to sztuka naszym narciarzom nie jest znana. W rękach zamiast dzisiejszych kijków z talerzykami mieli siekierę, na głowie ochronną maskę. Rysunki narciarzy pochodzą z młodszej epoki kamiennej. Porównując ze sobą szereg rysunków skalnych stwierdzono, że sprzęt narciarski w formie wykończonej znany już był około 3000 lat temu.

Uzupełnieniem rysunków skalnych są wykopaliska bagienne (w torfie), dzięki bowiem konserwującym własnościom torfu zachowany jest sprzęt narciarski np. deski, wiązania buty, dające się dokładnie określić pod względem czasowym. T. zw. analiza pytkowa resztek roślinnych w poszczególnych warstwach torfu pozwala na oznaczenie wieku z dokładnością stuleci. Wykopalisk znanych od 1870 r. jest już kilkadziesiąt (w Norwegii 5, w Szwecji ok. 30, w Finlandii ok. 50). Przy pomocy tej metody udało się geologom i archeologom szwedzkim odnieść wykopaliska do poszczególnych epok. Na podstawie tej pracy wydzielił prof. Wiklund trzy główne typy dawnych nart, występujących od Skandynawii po półn. wybrzeże Azji wschodniej: 1) arktyczne, 2) południowe i 3) północne czyli nordyczne.

N a r t a a r k t y c z n a uchodzi za najstarszą (ok. 3000 lat przed Chrystusem), gdyż przed nią używano jedynie desek, służących do ubijania śniegu a nie do jazdy. Narty arktyczne są to deski stosunkowo krótkie (1—1,5 m), bardzo szerokie (15—20 cm), równej długości, powleczone skórą renifera lub fok, z wiązaniem pojedyńczym (rzemieniem). Mają one przeważnie wygięte tylne końce, miejsce na stopę podwyższone, dolna ich powierzchnia jest gładka, bez rowku. Szybkość osiągalna na tych nartach musiała być minimalna z powodu zbyt dużego tarcia, a możliwość płużenia z powodu braku kantów niewielka. Swobodnie jedynie można było na nich obracać się. Często spotykano także u nart arktycznych podwyższone brzegi. Narty typu arktycznego występują w północnej Azji oraz w półn.-wsch. Europie.

Nieco młodsze są n a r t y t y p u p o ł u d n i o w e g o, równej długości,

niepowleczone skórą, z wyżłobionymi wgłębieniami na stopy, występujące w pd. Skandynawii, pd. Finlandii i u Słowian.

Narty typu nordycznego, są nierównej długości, jedna ok. 2 m. wąska i niepowleczona skórą, druga o stopę krótsza (30 cm) szeroka, służąca do odpychania się. Na nich jechało się w podobny sposób jak dziś dzieci jeżdżą na „hulajnodze“. Występowała w całej Fennoskandii.

Oprócz 3 omówionych typów znaleziono w wykopaliskach cały szereg typów pośrednich, niektóre z nich posiadały ciekawe szczegóły. Narty znalezione w Burträsk (pn. Szwecja), należące do epoki kamienia, miały 2 m długości i posiadały 4 pionowe otwory do przeciągania rzemieni, podobne do dziś jeszcze spotykanych u nart ludów północy. Łącznie z nartami wykopano tu także kij w postaci wiosła. Deski znalezione w „Ärnäs“ (pn. Szwecja — epoka bronzu 2000—800 lat przed Chrystusem) były długie ponad 2 m, ku tyłowi nieco węższe, posiadały pod stopą otwór, a z boków 2 listwy 1½ cm wysokie, które chroniły nogę przed zsuwaniem się w czasie marszu U nart norweskich zauważono dobrze zagięte szpice oraz wycięte rowki. Deski pochodzące z czasów historycznych (800—1300 lat po Chrystusie) nie wykazują większych z nimi różnic. Wszystkie ważniejsze cechy nart współczesnych przyjęte były w różnej formie w nartach czasów dawnych. Ponadto istniał zwyczaj upiększania nart na górnej stronie ładnymi malowidłami oraz ozdobami na dziobie.

Wiadomości o narciarstwie z czasów historycznych, zaczerpnięte z literatury, ilustrują z jednej strony sprzęt narciarski, z drugiej podają także sposób jego uprawiania. Najstarszym pisemnym źródłem powtarzanym od 550 r. po Chrystusie aż do XVIII w. jest określenie dla Finów „Skridfinnen” (Finowie-narciarze). Obecnie używane międzynarodowe słowo „Ski“ wywodzi Dr Strzygowski od starogermańskiego określenia dla narty dłuższej „Skidh“. W pieśniach, wierszach i podaniach starogermańskich [1]) mówi się o różnych wyczynach narciarskich, skokach a nawet zawodach organizowanych na rozkaz lub życzenie władców. Kroniki malują postaci królów, rycerzy norweskich i szwedzkich, którzy z zamiłowaniem oddawali się narciarstwu i hojnie wynagradzali większe wyczyny na nartach. Mówi się również o posłańcach — narciarzach (czasy św. Olafa norweskiego) oraz o sposobie pokonywania stromych stoków. Między innymi jest udowodnione, że w czasach starożytnych oraz średniowiecznych nar-

[1]) Narciarze skandynawscy mieli swych opiekunów-bogów, którzy z zapałem oddawali się narciarstwu. Byli to bóg Ull i bogini Skadi. Imię „Ull“ dotyczy w języku ludów północy nazwy desek krótkich arktycznych, obciąganych skórą, na jakich przedstawiają stale wspomnianego boga. Bogini Skadi, od 9 stulecia uchodzi za boginię narciarstwa a specjalnie narciarek. Jej imię tkwi w nazwie Skandynawii, t. zn. „Wyspa Skadi“.

ciarze używali tylko jednego kija, użycie dwóch kijów pojawia się dopiero ok. 1880 r. w narciarstwie nizinnym u Lapończyków. Ruch kijem był prawdopodobnie zbliżony do ruchu wiosłem. Narciarzy ówczesnych cechowała duża zręczność i szybkość, czym szczególnie odznaczać się mieli między innymi rozbójnicy, którzy zwykle na nartach uciekali przed sprawiedliwością. W szwedzkiej kronice znaleziono ciekawy opis skoków, z którego można wnioskować, że nart nie przywiązywano w czasach średniowiecznych do pięt, lecz wiązano rzemieniem do palców, przez co trzymały się one na nogach w czasie zjazdów, natomiast odpadały przy skokach. Sposób ten utrzymał się w Skandynawii do XIX. w. Skoki wykonano przy jednoczesnym wbijaniu w śnieg kija.

Od XII w. wiadomości o narciarstwie stają się niestety coraz skąpsze, co świadczy prawdopodobnie o jego czasowym zaniku. Ponowny rozwój narciarstwa datuje się w drugiej połowie XIX w. Książka Nansena (1891 r.) p. t. „Na nartach przez Grenlandię“ zwróciła uwagę całej środkowej Europy. Po chwilowym zastoju w XIX w., z początkiem XX w, a szczególnie po wojnie światowej nastąpił zdecydowany rozwój narciarstwa, równolegle z rozwojem innych sportów. Znaczenie badań nad historią narciarstwa, doceniają przede wszystkim Szwedzi, dlatego w szwedzkiej literaturze (w rocznikach narciarskich) zamieszczane bywają rok rocznie obszerne rozprawy na temat badań archeologicznych w dziedzinie narciarstwa. *mgr Elfryda Trybowska*

Wytyczne polityki turystycznej w Szwajcarii.

Dnia 25 września 1938 r. odbył się w Genewie Kongres Szwajcarskiego Związku Turystycznego (Fédération Suisse du Tourisme), mający na celu zacieśnienie stosunków turystycznych między Francją a Szwajcarię, państw o silnie rozwiniętym wzajemnym ruchu turystycznym — oraz uzgodnienie planu współpracy obu państw na polu turystyki [1]). W czasie zjazdu wygłoszono szereg referatów, między innymi na szczególną uwagę zasługuje referat Dr M. Gofnera, prezesa Szwajcarskiego Związku Turystycznego, dotyczący programu działalności Związku oraz aktualnych wytycznych polityki w gospodarce turystycznej w Szwajcarii.

We wstępie prelegent przedstawił trudną sytuację polityczną w Europie, która utrudnia wszelkie przedsięwzięcia turystyczne. Podobnie nie-

[1]) „Problèmes touristiques en Suisse et en France“. Nr. 10 des Publications de la Fédération Suisse du Tourisme.

korzystnie przedstawiają się stosunki finansowe państwa, toteż konieczna jest reforma finansów związkowych, którąby zapewniła równowagę budżetu Związku Federalnego z jednej strony, z drugiej zaś regulowała podział wpływów podatkowych między państwem a kantonami. Szwajcarski Związek Turystyczny musi interesować się ogólną sytuacją finansową państwa, z nią bowiem związany jest ściśle rozwój przedsiębiorstw turystycznych. Turystyce w Szwajcarii przypada w udziale poważna rola w zwalczaniu konsekwencji kryzysu przez utrzymanie na właściwym poziomie przędsiębiorstw hotelowych oraz zakładów kąpielowych. Uchwalony dodatkowo kredyt w wysokości 35 milionów franków szw. na naprawę dróg alpejskich ma pewne znaczenie dla celów turystycznych, lecz przede wszystkim musi dostarczyć pracy bezrobotnym oraz przyczynić się do wzmocnienia obronności państwa. Na propagandę turystyczną niektórych regionów turystycznych Szwajcarii przewidziano fundusz 4 milionów fr. szw., który w obecnej sytuacji nie może zaspokoić należycie jej potrzeb. We współczesnym życiu gospodarczym Szwajcarii, w walce z kryzysem, bardzo duże znaczenie posiada turystyka oraz wytwórczość przemysłowa przeznaczona na eksport. Związek turystyczny interesuje się również problemem oddłużenia rolnictwa. Równocześnie ustosunkowuje się przychylnie do żądań przemysłu hotelarskiego, domagającego się oddłużenia przedsiębiorstw hotelowych.

Nasilenie ruchu turystycznego w Szwajcarii w ostatnim roku mniej więcej odpowiada natężeniu ruchu w roku poprzednim. Zanotowano niewielki wzrost frekwencji w hotelach przy równoczesnym małym zmniejszeniu się dochodów z ruchu na kolejach związkowych. Wzrastający ubytek gości z za granicy jest rekompensowany wzrostem ilości turystów krajowych. Ta ewolucja nasilenia ruchu turystycznego zaznacza się nierównomiernie w różnych częściach kraju. Na ogół gospodarkę turystyczną Szwajcarii charakteryzuje stagnacja, jej perspektywy na najbliższą przyszłość są niezbyt korzystne. Obawa wojny paraliżuje stosunki turystyczne międzynarodowe, zwłaszcza turystykę zamorską (z U. S. A.). tkie Wszysinne czynniki wobec tego faktu schodzą na plan drugi. Zaznaczyć należy, iż obecnie przyjezdni wybierają tańsze hotele i prywatne mieszkania wynajmowane na lato, dlatego dochód czerpany z turystyki jest mniejszy pomimo liczebnego wzrostu zarejestrowanych turystów. Na turystykę w Szwajcarii źle wpłynęła w pierwszej połowie 1938 r. dewaluacja franka francuskiego. Francja jednak dzięki temu uzyskała dodatni bilans z ruchu turystycznego. Inne państwa w Europie notują przeważnie ubytek turystów zagranicznych. Ostatni sezon letni w Szwajcarii można jednak ocenić raczej jako pozytywny.

Program działalności w dziedzinie gospodarki turystycznej w Szwajcarii podzielić można na następujące działy:

A. KRZEWIENIE TURYSTYKI I POPIERANIE GOSPODARKI TURYSTYCZNEJ.

I. W zakresie kompetencji państwa. Współpraca w rozwiązaniu prawno-organizacyjnym i fiskalnym następujących zagadnień:

1) usprawnienie i reorganizacja szwajcarskich przedsiębiorstw transportowych a zwłaszcza kolei związkowych, 2) wykonanie prowizorycznego programu finansowego dla walki z kryzysem, obrona interesów gospodarki turystycznej przez wydanie nowych dekretów, praw-fiskalnych, 3) zatwierdzenie postulatów gospodarczych wysuwanych przez organizacje społeczne i samorządy kantonalne oraz zapewnienie ich współpracy przy prawodawstwie ekonomicznym, 4) opracowanie wielkiego programu inwestycyjnego państwa oraz rozpoczęcie jego realizacji, 5) reorganizacja polityki rolnej, 7) oddłużenie hotelarstwa, 7) odroczenie ustawy zabraniającej budowy i rozbudowy hoteli, 8) unifikacja propagandy turystycznej, 9) rewizja artykułu 35 konstytucji związkowej (gra w kasynach) dla energiczniejszego popierania akcji podejmowanej przez Kantony, 10) utrzymanie zniżek taryfowych przejazdowych i polis ubezpieczeniowych dla obcych tak długo jak tego będzie wymagała konkurencja innych państw turystycznych; ustalanie zniżek rok rocznie dla wykorzystania ich dla celów propagandowych, 11) opieka nad szwajcarską szkołą narciarską, 12) ustalenie terminu wakacji szkolnych przed i po głównym sezonie na podstawie uzgodnionego planu przez dyrektorów kantonalnych oświecenia publicznego.

II. W zakresie gospodarki prywatnej. Inicjatywa i współpraca w następujących zagadnieniach:

1) organizacja turystyki masowej w Szwajcarii, 2) oparcie ruchu turystycznego o koleje i opracowane trasy wycieczkowe, 3) propagowanie hasła: „Szwajcaria, kraj starożytnych dzieł artystycznych i historycznych zamków". Organizowanie wycieczek do starożytnych zamków przy użyciu możliwie jak najszybszych środków realizacji.

B. ZAGADNIENIA TURYSTYKI ZAGRANICZNEJ.

I. Kraje z którymi obrót pieniężny jest reglamentowany. 1) Stosunki z Rzeszą muszą być (na nowo) ze szczególną uwagą utrzymywane. Należy dążyć do zwiększenia liczby przyjazdów z Niemiec w miarę rozrostu sum clearingowych, 2) stosunki z Italią muszą być jak najprędzej unormowane, 3) należy dążyć do polepszenia stosunków z niektórymi krajami Europy wschodniej w myśl postulatów ustalonych poprzednio przez Szwajcarski Związek Turystyczny.

II. Kraje z którymi obrót pieniężny jest swobodny. Interesy turystyczne Szwajcarii zależą przede wszystkim od stosunków z tymi krajami. Możliwości zwiększenia ruchu ograniczają się często do

wzmożenia propagandy i do utrzymania w Szwajcarii cen konkurencyjnych. Należy popierać ścisłą współpracę między organami turystycznymi szwajcarskimi a organami tych państw, biorąc pod uwagę wszystkie zagadnienia techniczne. Należy dążyć do zapewnienia na przyszłość zasady swobodnego ruchu turystycznego (podobną akcję przedsięwzięto we Francji).

III. Pilne jest również stworzenie statystyki wyjazdów ze Szwajcarii.

C. PROBLEMY PROPAGANDY.

I. Prasa. 1) Prasie turystycznej i prasie codziennej należy dostarczać jak najwięcej materiałów propagandowych i informacyjnych, 2) potrzebne jest założenie własnego organu prasowego Szwajcarskiego Związku Turystycznego przy zachowaniu współpracy z organami istniejącymi.

II. Kongres Turystyczny. W czasie Krajowej Wystawy w 1939 r. w Zürichu ma odbyć się Narodowy Kongres Turystyczny.

D. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA.

I. Naukowy Instytut Turystyczny. Szwajcarski Związek Turystyczny dąży do założenia Naukowego Instytutu Turystycznego i związania z nim prac swych fachowych komisji (np. statystyki gospodarczej), celem uniknięcia szkodliwego powtarzania prac.

II. Utworzenie katedry turystyki na Politechnice w Zürichu. Przy tworzeniu katedry gospodarki turystycznej Związek zastrzega sobie współpracę przez wykłady i odczyty członków Związku.

III. Wprowadzenie turyzmu do programu nauki szkolnej. Niezmiernie ważnym i aktualnym postulatem jest wprowadzenie zagadnień turyzmu jako przedmiotu do szkół powszechnych i średnich w porozumieniu z kantonowymi dyrekcjami oświecenia publicznego.

mgr Wanda Leszczycka

O właściwą statystykę ruchu cudzoziemców w Polsce.

Literatura z ostatnich lat, omawiająca zagadnienia turystyki zagranicznej, zgodnie przyznaje jej duże znaczenie gospodarcze, społeczne, kulturalne a nawet polityczne. Państwa, które opierają równowagę bilansu płatniczego na dochodach z ruchu cudzoziemców, jak Italia, Szwajcaria, Kanada lub Francja, poświęcają najwięcej uwagi tym zagadnieniom, starając się zorganizować i podnieść turystykę z za granicy. Zadanie to możliwe jest do zrealizowania dopiero po uprzednim poznaniu stanu faktycznego zjawiska. Dlatego wyłania się konieczność prowadzenia stałej statystyki nasilenia a więc i znaczenia ruchu, rejestrującej wszystkie wa-

hania i zmiany, pozwalające na stosowanie odpowiedniej polityki gospodarczej.

Zagadnienia statystyki ruchu cudzoziemców stały się w następstwie problemem wielkiej wagi, wyrazem czego było podjęcie w 1936 r. badań i prób koordynacji metod jej prowadzenia przez Komitet Ekspertów Statystycznych przy Lidze Narodów. Rezultatem narad było jednak pozostawienie państwom indywidualnych metod prowadzenia czy zbierania statystyki ruchu cudzoziemców.

Statystyka zagranicznej turystyki ma za zadanie ustalenie liczby cudzoziemców przybywających na pobyt czasowy, ilości dni ich pobytu, rozprzestrzenienia ich w kraju oraz ustalenia państw, z których przybyli. Do rozwiązania tych zagadnień istnieją dwie metody rejestracji: na granicy lub wewnątrz kraju. Pierwsza metoda daje najkompletniejsze wyniki, jeśli chodzi o ilość i czas pobytu cudzoziemców, nie pozwala jednak obserwować rozmieszczenia ruchu wewnątrz kraju. Metoda druga, stosowana przez większość państw, daje rozmieszczenie ruchu w obrębie kraju, natomiast nie daje kompletnej liczby dni pobytu. Obcy przebywający w kilku miejscowościach po kolei są podawani za każdym razem za nowych. Liczba zatem osób jest nieścisła, a liczba dni pobytu zazwyczaj pomniejszona. Wyniki pełne można uzyskać tylko przez połączenie obu metod, co pozwoli na zarejestrowanie liczby osób, dni spędzonych, miejsc pobytu i państw wg stałego zamieszkania przyjezdnych. System ten wprowadziła Italia, na przykładzie której obserwować można jego racjonalność, a zarazem trudności związane z jego prowadzeniem. Trudności streszczają się do dwóch punktów: 1) wysoki koszt utrzymania licznej obsługi celnej, co sprawia rzeczywistą trudność w krajach o liberalnej polityce celnej, obecnie bardzo nielicznych, 2) strata czasu przy rejestracji i związane z tym niezadowolenie przyjezdnych. W rzeczywistości strata ta jest niewielka, gdyż polega tylko na ostemplowaniu paszportu przy wjeździe, a krótkich i nie uciążliwych formalnościach przy wyjeździe.

System notowań wewnątrz kraju może niejednokrotnie zdeformować prawdziwy obraz ruchu, a przede wszystkim jego nasilenie. Przykładem może tu być statystyka polska. Stan, statystyki polskiej, nie uregulowanej żadną ustawą ani rozporządzeniem, jest niewystarczający. Zestawienia przyjazdów obcych przesyłają do Głównego Urzędu Statystycznego zaledwie 34 miejscowości. Mała ilość miejscowości, notujących ruch cudzoziemców, sprawia, iż dane są niekompletne, nie obejmują całej Polski, pomijają nietylko szereg miejscowości czy powiatów ale nawet cztery województwa wschodnie (nowogródzkie, poleskie, wołyńskie i tarnopolskie). Fragmentaryczność statystyki ruchu obcych wykazuje dobitnie porównanie przyjazdów z wizami wydanymi w 1930 r., przedstawione na załączonej tabeli:

Wizy wydane na przyjazd do Polski w 1930 r.

	Wizy ogółem	Pobytowe	Przejazdowe	Ilość turyst. notowanych w kraju	% notowań w stosunku do wiz
Czechosłowacja	17.273	14.460	2.813	7.749	44,86
Gdańsk	32.028	9.846	22.182	572	1,79
Łotwa	6.890	3.580	3.310	2.523	36,62
Niemcy	181.408	126.706	54.702	35.583	19,61
Rumunia	20.953	4.447	16.506	2.179	10,39
Państwa sąsiednie ogółem	258.552	159.039	99.513	48.606	18,79
Inne kraje europejskie	47.918	24.536	23.382	28.885	60,28
Kraje pozaeuropejskie	12.443	8.193	4.250	7.587	60,97
Ogółem	318.913	191.768	127.145	86.985	27,27

Notowania cudzoziemców w stosunku do wiz stanowią zaledwie 27·3%. Odsetek ten, choćby się przyjęło, że część osób biorących wizy nie wykorzystało ich, jest jeszcze nieproporcjonalnie mały, tym bardziej, że w notowaniach może być rejestrowana kilkakrotnie jedna osoba w kilku miejscowościach. Można więc z całą pewnością stwierdzić, że notowania pomijają ogromną liczbę osób przybywających do Polski. Należy podkreślić, że z pod notowań wymyka się przede wszystkim ruch przygraniczny, krótkopobytowy, głównie w woj. śląskim, który przy obecnym systemie notowań jest prawie niemożliwy do rejestrowania. Przypuszczenie to potwierdza tabela, z której widać, że dla państw sąsiednich odsetek notowań w stosunku do wydanych wiz (18·8%) jest bez porównania mniejszy niż ten sam odsetek dla państw leżących dalej od Polski (ponad 60%). Najlepszym przykładem, iż ruch z państw sąsiednich jest rejestrowany w małym odsetku, stanowią przyjazdy z W. m. Gdańska, dla którego notowania wyniosły w 1930 r. zaledwie 1·8% wydanych wiz, reszta to w 90% ruch dzienny w najbliższych okolicach, dla przyjętego systemu notowań niemożliwy do uchwycenia. Największe jednak liczby, wymykające się rejestracji, dotyczą ruchu granicznego na Śląsku. Opierając się na ilości sprzedanych biletów w Dyrekcji O. K. P. w Katowicach w 1936 r. [1]), można w przybliżeniu określić nasilenie tego ruchu na około 150 tys. osób rocznie. Poza tym zdarza się, iż nie podlega notowaniom ruch nawet długopobytowy w mniejszych miejscowościach. Np. w woj. krakowskim wg materiałów statystycznych, zebranych przez Urząd Wojewódzki w sezonie letnim 1937 r. w miejscowościach nie nadsyłających danych do G. U. S. było 1797 cudzoziemców [2]).

Czas pobytu cudzoziemców w statystyce polskiej jest podawany w grupach wg ilości dni pobytu podanych przez wyjeżdżających, co jed-

1) Dane udzielone przez Centralne Biuro Statystyki Przewozów Ministerstwa Komunikacji.

2) Chorabik T. Ruch uzdrowiskowo letniskowy w województwie krakowskim. Komunikaty Studium Turyzmu U. J. Nr 6.

nak nie pozwala na obliczenie dokładnej liczby dni pobytu. Metoda pozwala jedynie na wyodrębnienie osób przebywających krótko, które w przeciwieństwie do przebywających dłuższy okres czasu można uważać za turystów. Rezultat ten można jednak osiągnąć również przez zastąpienie podziału na grupy według czasu pobytu, rubryką „cel przyjazdu“ w kartach meldunkowych. Wydaje się to korzystniejsze ze względu na oparcie wyników na podstawach realniejszych, jakimi są osobiste wypowiedzenia się niż na czysto matematycznych obliczeniach.

SCHEDA DI NOTIFICAZIONE

Cognome ....
nom de famille

Nome ....
prénom

Paternità ....
paternité

Maternità ....
maternité

Luogo di nascita ....
lieu de naissance

Data di nascita ....
date de naissance

Nazionalità ....
nationalité

Professione ....
profession

Domicilio ....
demeure habituelle

Luogo di provenienza ....
lieu de provenence

Giorno ...... mese ...... anno ...... dell'arrivo
jour mois année de l'arrivée

Documenti di identificazione ....
documents de identité

Autorità che li ha rilasciati ....

Data e numero del rilascio ....

Denominazione dell'Albergo — Locanda e simili

ALBERGO DORIA SUISSE

Cognome e Nome del Conduttore

EMOLI EDOARDO

VIA VITTOR PISANI, 1 — MILANO

Giorno della consegna all'Ufficio di P. S. ....

Bollo
Ufficio P. S.

Firma del
Funzionario di P. S.

Jedynym pozytywnym rozwiązaniem statystyki ruchu cudzoziemców może być zatem wprowadzenie rejestracji na granicy państwa, przy równoczesnym rozszerzeniu obecnych notowań na jak największą ilość miejscowości w ten sposób, aby cały obszar państwa został uwzględniony.

Ze statystyką wiąże się sprawa kart rejestracyjnych i hotelowych. Od wyczerpującej treści i jasności karty zależy dobre zebranie statystyki. Z drugiej strony wielka liczba pytań, a tym bardziej kilkakrotne wypełnianie karty, zniechęca meldującego się, na czym cierpi prawdziwość podanych odpowiedzi. Może to wpływać również na unikanie dopełnienia tej formalności. Te względy zdecydowały w niektórych krajach o jak najdalej idącym uproszczeniu meldunków.

Załączona włoska karta hotelowa, reprezentuje wzór karty uproszczonej. Meldujący się ma wypełnić 12 pozycji, z których jednak tylko 3 są niezbędne dla celów turystycznych, a mianowicie: narodowość, miejsce pochodzenia i data przybycia. Reszta pytań jest przeznaczona dla celów ściśle meldunkowych.

Podobna jest karta fińska obejmująca 18 pozycji, (10 wypełnia turysta) holenderska 7 pozycji, szwedzka 7 poz. i in. Brak jest przeważnie pytania o cel przyjazdu.

Polska karta meldunkowa dla cudzoziemców obejmuje następujące pozycje:

1) Nazwisko 2) Imię 3) Przybył dn... skąd 4) Miejsce zamieszkania lub stały adres w Polsce 5) Zawód 6) Urodził się dn. 7) Przynależność państwowa 8) Paszport albo dowód tożsamości Nr... wydany dn... przez... 9) Adnotacje dotyczące wyjazdu i pobytu a) przybył do Polski (przekroczył granicę) dnia b) uzyskał zezwolenie na osiedlenie, pobyt do odwołania, pobyt terminowy do dn, c) cel pobytu: zarobkowy, niezarobkowy 10) Czy się zarejestrował: tak, nie — Starostwo, numer i data karty rejestracyjnej 11) Osoby towarzysząceżona (Imię i nazwisko panieńskie i data urodzenia) dzieci (imię i data urodzenia) 12) Data, podpis 13) Uwagi. — Resztę pozycji wypełnia właściciel domu i urzędnik.

Karta jest zatem skomlikowana a pozycje np. 9 lub 10 sprawiają dużo kłopotu meldującemu się, z czego wynika, iż winno się ją uprościć.

Ponieważ karta graniczna ma za zadanie wyłącznie rejestrację ruchu dla statystyki turystycznej, przeto winna być jak najprostsza. Powinna zawierać następujące pytania: 1) Imię i nazwisko, 2) Miejsce stałego zamieszkania, 3) Przynależność państwową (narodowość) i 4) cel przyjazdu (turystyczny, handlowy, zarobkowy i t. d.) Karta powinna być drukowana w czterech językach: polskim, niemieckim, angielskim i francuskim. Przy wyjeździe cudzoziemiec wypełniałby kartę, przy czym urzędnik wpisywałby datę przyjazdu z paszportu ostemplowanego przy wjeździe. Manipulacje trwałyby chwilę, a rezultatem byłoby stworzenie prawdziwej i kompletnej statystyki ruchu zagranicznego. Możnaby również karty graniczne wydawać razem z wizą jak to ma miejsce w Bułgarii i Turcji. *Tadeusz Wilgat.*

PORADNIK TECHNICZNY

Specjalności gastronomiczne jako atrakcja turystyczna.

Od dłuższego czasu czynione są wysiłki przez urzędy i organizacje turystyczne nad wyszukiwaniem coraz to nowych atrakcyj turystycznych, mających na celu uaktywnienie ruchu turystycznego zagranicznego oraz wewnętrznego. W ostatnich latach zwrócono baczniejszą uwagę również na regionalne specjalności gastronomiczne, wykorzystując je w propagandzie turystycznej jako jedną z oryginalnych atrakcyj. W niektórych państwach np. w Francji propaguje się nawet „turystykę kulinarną“, polegającą na podróżowaniu według z góry ułożonego planu (na podstawie przewodników i map gastronomicznych) do miejscowości znanych ze „specjalnie dobrej kuchni“.

W wielu państwach (np. Italia, Francja, Jugosławia, Niemcy, Rumunia, Szwajcaria, Węgry) zagadnienie to zostało szczegółowo opracowane; wydano szereg broszur, wykresów i map propagandowych (nieraz w kilku

1 Rodzaj:	2 Nazwa specjalności gastronomicznej: "kibiny" /pierożki z baraniną siekaną,zapiekane/

3 Miejscowość: Troki	4 Gmina: Troki	5 Powiat: Wileńsko Trocki	6 Województwo: Wileńskie

7 Bliższy adres wytwórni: "Turystyczna Gospoda",Widecki , ul.Wileńska 18.

8 Miejsce sprzedaży detalicznej: jak wyżej

9 Okres możności nabycia: cały rok	11 Zasięg rozsprzedaży: Troki
10 Cena jednostkowa: 1 szt. 0.25 zł.	

12 Literatura:	13 Uwagi: specjalność Karaimów

wydaniach), zaznajamiających turystów ze specjalnościami danego kraju, regionu lub zakładu gastronomicznego. Należy przy tym zaznaczyć, że akcja ta była prowadzona nietylko przez oficjalne organy turystyczne, ale też przez rozmaite organizacje oraz poszczególne zakłady gastronomiczne.

W Polsce specjalności gastronomiczne dotychczas nie były opracowane, jakkolwiek „polska kuchnia" cieszy się za granicą wielkim uznaniem i uchodzi za jedną z najlepszych. Dopiero w ubiegłym roku Komisja Studiów Ligi Popierania Turystyki w Krakowie, w zrozumieniu tego zagadnienia dla ruchu turystycznego w Polsce, przystąpiła do opracowania kartoteki oraz mapy polskich specjalności gastronomicznych. W tym celu nawiązała kontakt z szeregiem organizacji, zainteresowanych tą sprawą oraz rozesłała specjalne kwestionariusze. W wyniku tej akcji Komisja Studiów L. P. T. jest obecnie w posiadaniu materiału, obejmującego blisko 1000 pozycji. Po ukończeniu pracy zostaną wydzielone z pośród zarejestrowanych specjalności gastronomicznych te specjalności, które mogą stanowić atrakcję dla cudzoziemców oraz te, które mogą mieć pewne znaczenie dla wewnętrznego ruchu turystycznego.

Akcja Komisji Studiów L. P. T., zmierzająca do spopularyzowania tej oryginalnej atrakcji turystycznej, może wpłynąć bardzo korzystnie na

podniesienie ogólnego poziomu przemysłu restauracyjnego, (wymagającego jeszcze pod wieloma względami poprawy), jak również może spowodować ożywienie w różnych działach produkcji, co z punktu widzenia gospodarczego może być bardzo korzystnym objawem.

Pożyteczną tą akcją winny zająć się w pierwszym rzędzie regionalne Związki Propagandy i Popierania Turystyki, które, znając doskonale swój teren mogą założyć kartotekę specjalności gastronomicznych dla swego regionu, oraz wpłynąć na propagowanie tych specjalności w miejscowych zakładach gastronomicznych. Wskazane jest, aby Związki te działały w porozumieniu z zawodowymi organizacjami przemysłu gastronomicznego w kierunku uświadomienia właścicieli restauracji o potrzebie wprowadzenia większej rozmaitości polskich potraw z uwzględnieniem lokalnych specjalności, jak również o konieczności poświęcenia więcej uwagi estetyce, czystości i obsłudze.

Niżej podany wzór karty rejestracyjnej, wypróbowany przez Komisję Studiów L. P. T., może okazać się pożyteczny dla wspomnianych Związków oraz innych organizacyj, interesujących się tym zagadnieniem, w pracy nad utworzeniem kartoteki regionalnych specjalności gastronomicznych.

Bolesław Klimaszewski.

Wykaz wydawnictw periodycznych poświęconych regionalizmowi, krajoznawstwu, geografii, turystyce, przemysłowi turystycznemu itp.

Uzupełnienia do dnia 31. I. 1939 według kartoteki wydawnictw wymienianych za „Turyzm Polski".

126. **Aktualne Wiadomości Leśnicze** — wyd. Spółdzielni Leśników we Lwowie — rok X — red. S. Sowiński — Lwów, ul. Na skałce 1 — pren. roczna 6 zł.
127. **Biuletyn Ogniska Współpracy Naukowej Komercjalistów O. S. L.** — periodyk — red. E. Ehrlich — Lwów, pl. Strzelecki 8.
128. **Biuletyn Urbanistyczny** — wyd. Związku Miast Polskich i Towarzystwa Urbanistów w Polsce — kwart. — rok VI. — komitet redak.: Dr T. Dalbor, inż. H. Kurkiewicz, inż. K. Lier i inż. L. Tomaszewski. — Warszawa, Zgoda 10.
129. **Codzienna Gazeta Handlowa** — wyd. Ajencja Wschodnia — dziennik — rok XIV — red. Dr A. Brzeg — Warszawa, Nowy Świat 16 — pren. roczna 60 zł.
130. **Dom — Osiedle — Mieszkanie** — wyd. Polskiego Towarzystwa Reformy Mieszkaniowej — mies. rok X — red. inż. M. Kostanecki — Warszawa, Trębacka 11, m. 10 — pren. roczna 10 zł.
131. **Echa Leśne** — Organ Związku Leśników R. P., Rodziny Leśnika i Przysposobienia Wojskowego Leśników — tygodnik — rok XV — red. inż. M. Sosnowski — Warszawa, ul. Wawelska 52/54 — pren. roczna 18 zł.
132. **Ero — Foto** — Czasopismo ilustrowane, poświęcone fotografii — wyd. Wytwórni Fotochemicznej „Ero" w Poznaniu — miesięcznik — red. dr M. Tomaszewski — Poznań, ul. Wielka, 14 (bezpłatny).
133. **Gazeta Urzędowa Powiatu Katowickiego** — wyd. Wydział Powiatowy — tyg. — red. A. Maligłówka — Katowice, Wydz. Powiatowy, ul Piłsudskiego 45, III p. pok. nr. 36 — pren. roczna 12 zł.
134. **Informator Turystyczny P. B. P. Orbis — Okręg Lwowski** — mies. — red. J. Steciewiczowa — P. B. P. Orbis, Lwów, Plac Mariacki 5 — bezpłatny.
135. **Jedziemy na Fis** — tygodnik turystyczny — wyd. Ligi Popierania Turystyki — rok I — red. Dr A. Zieliński — Warszawa, Marszałkowska 3/5 — cena numeru 20 gr.

136. **Koniunktura Gospodarcza** — wyd. Instytutu Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen — kwart. — rok XI — red. prof. E. Lipiński — Warszawa, Al. Jerozolimskie 85 — pren. roczna wraz z „Miesięcznymi tablicami statystycznymi" 8 zł.
137. **Nasze Zdroje i Letniska** — wyd. Związek Letniskowo Turystyczny „Bieszczady" we Lwowie — mies. — rok I — red. inż. T. Wereszczyński — pren. roczna 3 zł.
138. **Na słoneczne Szlaki** — wyd. Robotnicze Towarzystwo Turystyczne w Polsce — kwart. — rok I — red. K. Domosławski — pren. Roczna 2 zł.
139. **Nowości Fotograficzne** — wyd Alfa — wychodzi dwa razy do roku — rok IX — red. dr T. Orłowski — Bydgoszcz, Garbary 3 (bezpłatny).
140. **Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny** — wyd. Uniwersytet Poznański i Wyższa Szkoła Handlowa w Poznaniu — kwart. — rok XVIII — red. Komitet — red. odp. mgr M. Zakrzewska-Bilska — Poznań, Zamek, pok. 9 — pren. roczna 25 zł.
141. **Sprawy Morskie i Kolonialne** — wyd. Instytut Naukowy Ligi Morskiej i Kolonialnej — kwart. — rok I — red. prof. dr St. Pawłowski — Poznań, Fredry 10 — pren. roczna 10 zł.
142. **Turystyka i Silnik** — dodatek do „Polski Zbrojnej" — tygodnik — Warszawa, Krak. Przedmieście 33 — cena egz. 20 gr.
143. **Turystyka — Uzdrowiska** — Dodatek do „Kuriera Porannego" tygodnik — Warszawa, Marszałkowska 146 cena egz. 20 gr.
144. **Wiadomości Fotograficzne** — pismo poświęcone wszelkim dziedzinom fotografii amatorskiej — mies. — rok VIII — red. K. Greger — Poznań, ul. 27 Grudnia 18 — pren. roczna 3 zł.
145. **Wiadomości Służby Geograficzej** — wyd. Wojskowy Instytut Geograficzny — kwart. — red. ppłk. J. Lewakowski — Warszawa, Al. Jerozolimskie 91 — pren. roczna 20 zł.
146. **Ziemia i Naród** — Głos ziemi Czerwieńskiej — dwutygodnik — rok I — red. prof. dr S. Grabski — Lwów, Czarnieckiego 12, pren. roczna 6 zł. *Z. T.*

KRONIKA

Argentyna — Budowa nowego lotniska. W związku z budową nowego lotniska w Buenos Aires tamtejsze stowarzyszenie architektów przedstawiło interesujący projekt, który przewiduje budowę lotniska na sztucznej wyspie specjalnie w tym celu skonstruowanej. Most o długości 500 m łączyłby ową wyspę z lądem, a 4 hangary znalazłyby na niej pomieszczenie.

Brazylia — Film w propagandzie turystycznej. Rada handlu zagranicznego opracowała projekt ustawy, będącej podstawą utworzenia „Państwowej Rady dla Spraw Propagandy i Turystyki". Między innymi rada ta ma za zadanie położyć duży nacisk na wytwórczość filmową, jako ważny środek propagandy turystycznej. Sprawa ta oddawna była należycie doceniana, dlatego Brazylia może się poszczycić wyprodukowaniem 2 propadandowych filmów turystycznych (długometrażowych), jednego przedstawiającego okolice Santos oraz jego gospodarcze znaczenie jako ośrodka światowej produkcji kawy, oraz drugiego poświęconego okolicom podzwrotnikowym z głębi Brazylii. *(Der Fremdenverkehr nr 2, 1939).*

Francja — Nowy typ pociągów popularnych. We Francji wprowadzono pociągi popularne, których celem jest umożliwienie pasażerom-turystom zwiedzenia zabytków o określonym charakterze. Przykładem tego rodzaju imprez jest pociąg popularny umożliwiający turystom zwiedzenie zamków w dolinie Loary. *(Rails de France nr 70, 1938).*

Ubezpieczenie od wypadków na nartach. Francuski Touring Club dla wygody swych członków corocznie wprowadza na okres zimowy polisy ubezpieczeniowe od wypadków narciarskich ważne w okresie od 1 listopada do 1 czerwca. Ubezpieczenie to obejmuje zarówno wypadki śmiertelne jak i niezdolność do pracy. W razie wypadku pokrycie kosztów transportu, honorarium lekarza itp. *(La Revue du Touring Club de France nr 1, 1939).*

Postęp socjalny przez turystykę. Na wystawie w Lille, poświęconej postępowi socjalnemu, reprezentawana była turystyka, klimatologia i balneologia. Działy te

miały na celu wykazać iż przynoszą poprawę warunków sanitarnych, przez wypoczynek po pracy, higienę w hotelach i restauracjach, szybkość i bezpieczeństwo w komunikacji itp. Wystawa jasno wykazała wielkie znaczenie socjalne turyzmu. (*Bulletin Hebdomadaire d'Information du Centre National d'Expansion du Tourisme, du Thermalisme et du Climatisme nr 40, 1939).*

Dochody z turystyki. Jak donosi prasa francuska dotychczasowy rekord z roku 1937 (900.000 cudzoziemskich turystów i 3,5 miliarda franków dochodu) został w ubiegłym roku pobity. W ciągu jednego tygodnia od 17 do 24 lipca wylądowało we Francji 17.800 amerykańskich turystów, przybyłych na pokładzie 21 statków. Ten ożywiony ruch spowodowany jest poza udogodnieniami w rodzaju zniżek kolejowych, kart turystycznych, zniżek cen benzyny, także odpowiednią propagandą i niskimi cenami, jako następstwem obniżki franka w stosunku do innych walut. Jak obliczają we Francji można utrzymać się za 70—80 fr. dziennie. W około 4.000 zakładach gospodnich ceny są kontrolowane, to też turysta zawsze płaci wg ustalonych cenników. (*Hotel 10, 1938).*

Grecja — Bank kredytowy dla hoteli. Na wniosek Podsekretariatu stanu dla prasy i turystyki utworzono w Grecji bank kredytowy dla hoteli o kapitale zakładowym 200 mil. drachm. Zadaniem nowej placówki gospodarczej jest przydział kredytów na budowę nowych i rozbudowę starych hoteli w miejscowościach o większym ruchu turystycznym, oddłużenie oraz pomoc finansowa dla przedsiębiorstw hotelowych. *(Hotel nr 1, 1939).*

Holandia — Krajowy Związek Turystyczny. Do ubiegłego roku propaganda turystyki w Holandii spoczywała w rękach prywatnego towarzystwa, wspieranego przez hotelarzy i regionalne związki turystyki. Obecnie jednak Holenderski Związek Turystyczny otrzymał charakter półoficjalny. Na czele Związku stoją dwaj dyrektorzy, siedzibą jego jest Haga. Pomoc państwa wynosi 100.000 guldenów rocznie. Związek położył podwaliny pod badania statystyczne ruchu turystycznego. Ruch ten w lecie 1938 podniósł się przede wszystkim dzięki liczniejszym przyjazdom turystów z Anglii.

Libia — Turystyka i hotelarstwo. Zwiedzenie Libii, kolonii włoskiej w północnej Afryce, jest interesujące i ułatwione dzięki pracom Ente Turistico ed Alberghiero della Libia (ETAL). Sezon turystyczny w Libii trwa od listopada do maja, w tym czasie odbywają się imprezy o charakterze kulturalnym, gospodarczym i sportowym, jak np. targi w Trypolisie widowiska klasyczne w Sabratha. Wygodne, szerokie szosy asfaltowe są podstawą rozwoju ruchu turystycznego. Najdłuższa z nich, łącząca Tunis z Egiptem, biegnie wzdłuż wybrzeża (stąd nazwa jej „Litoranea"). Długość jej wynosi 1200 km a szerokość 7 m. Dla udostępnienia piękna Libii, jej miast jak np. Trypolisu (stolica Libii), Benghazi, Sabratha, Cyrene, Derna z ich meczetami i synogogami, a z drugiej strony, krajobrazu pustyni z rzadko rozsianymi oazami, pobudowano nietylko drogi ale i hotele w sposób planowy, tak, iż dziś można uważać Libię za dostatecznie przygotowaną do ruchu turystycznego. Tripolis posiada hotel luksusowy oraz dwa I kat. Również w Benghazi, Jefren, Nalut i Gadames zbudowano pierwszorzędne hotele, jakkolwiek niezbyt wielkie, obliczone na niewielką ilość turystów. Styl budynków hotelowych harmonizuje z architekturą okolicy. Odpowiednio urządzone hotele znajdują się w Homs, Misurata, Znara, Cyrene, Derna i Tobruck. Razem posiada Libia 17 hoteli, z czego 1 luksusowy, 6 — I kat., 7 — II kat., 3 — III kat. o łącznej liczbie 628 pokoi i 950 łóżek. Cena pokoju dla jednej osoby waha się od 27 do 70 lirów na dobę.

Sprzyjający dla rozwoju turystyki jest klimat. Średnia temperatura w okresie od maja do kwietnia wynosi około 15° C (nie spada poniżej 12°, a nie przekracza maksymalnie 18° C). Przeciętna temperatura w miesiącach od maja do października wynosi 24° C. Dni deszczowe trafiają się nader rzadko. *(Hotel nr 10, 1938).*

Łotwa — Komitet dla spraw turystyki. Na wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych utworzono w sierpniu ub. roku Komitet dla Spraw Turystyki, ktorego zadaniem jest opracowanie i wprowadzenie w życie projektów ustawodawczych z dziedziny turystyki. W skład Komitetu wchodzą przedstawiciele instytucji państwowych i samorządowych, będących w związku z komunikacją i turystyką, przedstawiciele hoteli, klubów automobilowych, uzdrowisk i in. Przewodniczący Komitetu dla spraw turystyki jest równocześnie kierownikiem Wydziału Turystyki. Za sprawę najwyższej wagi, uznano skoncentrowanie zagranicznej propagandy turystycznej w Ministerstwie Spraw Zagranicznych oraz zapewnienie w tej dziedzinie współpracy Wydziału Turystyki, Wydziału Prasowego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych oraz Biura Podróży.

Utworzono stały Komitet Państw Bałtyckich dla spraw turystyki, ktorego zadaniem jest prowadzenie propagandy za granicą ruchu turystycznego do Łotwy, Litwy

i Estonii, wydawanie wspólnych prospektów oraz uzgadnianie spraw interesujących wspólnie państwa bałtyckie. Opracowano plan rozbudowy sieci hoteli, projekt wykształcenia personelu hotelowego i restauracyjnego, rozporządzenie o zniesieniu napiwków i zastąpienia ich procentowym dodatkiem do rachunków. W związku ze światową olimpiadą w r. 1940 w Finlandii postanowiono przeprowadzić jak najenergiczniejszą propagandę za przejazdem na nią przez państwa bałtyckie. W związku z tym Wydział Turystyki wydał już nalepkę z napisem „Droga na XII Olimpiadę prowadzi przez państwa bałtyckie". Dla przedłużenia pobytu turystów jadących na olimpiadę na Łotwie zostanie wprowadzona specjalna (bezpłatna) wiza olimpijska. *(Der Fremdenverkehr nr 2, 1939).*

Szwajcaria — Ruch turystyczny w zimowiskach. W pierwszym tygodniu stycznia zanotowano razem 22.461 osób w szwajcarskich zimowiskach alpejskich. Cyfra ta przewyższa liczbę osób z ubiegłego roku o 4.379. Na wszystkich liniach kolejowych prowadzących do zimowisk zanotowano zwiększoną frekwencję w stosunku do ubiegłego roku. *(Schweizerische Wirte-Zeitung nr 2, 1939).*

PRZEGLĄD LITERATURY

Wydawnictwa nadesłane do Redakcji:

1. **Gotkiewicz M. dr** — Nowa granica polsko-słowacka. Odbitka z „Turyzmu Polskiego" nr. 12 — 1938.
2. **Krygowski B.** — Metodyka Szkolnych Wycieczek Geograficznych. Poradnik dla nauczycieli i kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych, gimnazjów, liceów, pedagogiów oraz dla krajoznawców. Lwów — Warszawa. Wydaw. Biblioteki Pedagogiczno-Dydaktycznej nr 19. — str. 348. — cena 6·80 zł.
3. **Piekarska F.** — Mapa powiatu krakowskiego ze skorowidzem w podz. 1 : 100.000. — Kraków 1938. Drukarnia „Orbis" — cena 0·90 gr.
4. **Rakowski J.** — Linie rozwojowe gospodarstwa polskiego. — Warszawa 1938 — Nakładem tygodnika „Polska Gospodarcza", str 52..
5. **Srokowski St. prof.** — Geografia Gospodarcza Polski — Warszawa 1939 — Wyd. Szkoły Nauk Politycznych, str. 588 — cena 15 zł.
6. **Szostak E.** — **Wilgat T.** — Klucz znaków dla turystycznych planów miast — Kraków 1938 — Komunikaty Studium Turyzmu U. J. nr 5, str. 9 — cena 0·30 gr.
7. **Tego jeszcze o Lwowie nie wiesz** — prospekt w języku polskim — Lwów — Wydaw. Związku Pop. Turystyki, str. 32.
8. **Wańkowicz Melchior** — Sztafeta — książka o polskim pochodzie gospodarczym — Warszawa — Wydaw. Biblioteki Polskiej, str. 526 — cena 15 zł.
9. **Wielhorski W. dr** — Litwa Współczesna — Warszawa 1938 — Nakł. Sekcji Geograficznej Towarzystwa Wiedzy Wojskowej tom 17, str. 257 — cena 6·50 zł.
10. **Wierchy** — rocznik poświęcony górom i góralszczyźnie, rocznik XVI — Kraków 1938 — Wyd. Polsk. Tow. Tatrzańskiego pod red. prof. dr Walerego Goetla (red. nacz.) i Jana A. Szczepańskiego.
    Krygowski W. — Góry nasze, wieczne nasze — Chybiński A. — Karol Szymanowski a Podhale — Malicki T. — W kolibie na Jaworzynie — Reychman J. — Dwory i dworki pod Tatrami — Treter B. — Dwór Moniaków w Zubrzycy Górnej — płzyszłe orawskie muzeum regionalne. — Sokołowski M. — Zajączkowski M. — O szacie leśnej Tatr. — Wrzosek A. — Cisna i zachodnie krańce Bieszczadów — Golcz J. — Dziesięć lat w Alpach Francuskich — Siedlecki St. — Przejście z południa na północ przez Zachodni Spitsbergen. — Kronika — Polskie Towarzystwo Tatrzańskie i odzyskane ziemie górskie — Krygowski W. — Polskie Towarzystwo Tatrzańskie: Refleksje, fakty, zadania. — Gentil Tippenhauer W. — Wspomnienie o Andrzeju Strugu. — Młodziejowski J. — Poznań i Tatry — Flizak S. — Nazwa najwyższej góry w Gorcach — Zborowski J. — Nowe przyczynki do dziejów poezji tatrzańskiej — Zborowski J. — Rudolf Alt i jego obrazy z Podkarpacia i Podhala — Milewski W. — Odkrycie nowego rękopisu Stęczyńskiego. — Zborowski J. — Przyczynek do życiorysu Sabały i polowań na niedźwiedzie w Tatrach. — Badania naukowe. — Ochrona Przyrody. — Sprawy turystyczne. — Alpinizm i taternictwo — Podhale i Podkarpacie. — Przyczynki Krajoznawcze — Piśmiennictwo — Różne — Kronika żałobna.
11. **Zimowiska Karpackie województwa stanisławowskiego** — prospekt w języku polskim — 1938 — Wydaw. Wojew. Zw. Międzyk. „Karpaty Wschodnie" — Urzędu Wojew. — Ligi Pop. Turystyki — Polskich Kolei Państw.
12. **Żakówna M.** — Wycieczkowanie młodzieży — Lwów — Warszawa 1938. — Biblioteka Geograficzno-Dydaktyczna, zeszyt 13, str. 39 — cena 1 zł.
13. **Odwiedź piękną Polskę** — 1939 — (w języku francuskim i niemieckim) kalendarz — Wyd. Ministerstwa Komunikacji.

Z. N.

SPIS TREŚCI:

Dr Stanisław Leszczycki — Zadania i cele Państwowej Rady Turystycznej.
Mgr Elfryda Trybowska — Z historii narciarstwa.
Mgr Wanda Leszczycka — Wytyczne polityki turystycznej w Szwajcarii.
Tadeusz Wilgat — O właściwą statystykę ruchu cudzoziemców w Polsce.

PORADNIK TECHNICZNY:

Bolesław Klimaszewski — Specjalności gastronomiczne jako atrakcja turystyczna.
Wykaz wydawnictw periodycznych poświęconych regionalizmowi, krajoznawstwu, geografii, turystyce, przemysłowi turystycznymu i t. p.

KRONIKA:

Argentyna — Budowa nowego letniska.
Brazylia — Film w propagandzie turystycznej.
Francja — Nowy typ pociągów popularnych. — Ubezpieczenie od wypadków na nartach. — Postęp socjalny przez turystykę. — Dochody z turystyki.
Grecja — Bank kredytowy dla hoteli.
Holandia — Krajowy Związek Turystyczny.
Libia — Turystyka i hotelarstwo.
Łotwa — Komitet dla spraw turystyki.
Szwajcaria — Ruch turystyczny w zimowiskach.

PRZEGLĄD WYDAWNICTW:

Wydawnictwa nadesłane do Redakcji.

Prenumerata roczna złotych 6·00. Cena pojedynczego numeru 0·60.

Wydawca: Studium Turyzmu U. J. — Redaktor odpow.: Dr Stanisław Leszczycki.
Miesięcznik wydawany z zasiłku Wydziału Turystyki Min. Kom.

Adres Red. i Admin.: Kraków, Grodzka 64, tel. 216-89.— Konto czekowe PKO Nr. 406.870.

Drukarnia Bratniej Pom. Medyków U. J. w Krakowie

Opłata pocztowa uiszczona gotówką.

Z ZAPROSZENIEM DO PRENUMERATY